

VAAR WEL MET VIS!

Lesgeven met passie, energie en plezier? Het kan. Hoe? Door elke dag bewust je houding te kiezen, op een speelse manier met leerlingen om te gaan, ze blij te maken en aandacht te geven. Zie hier de Vis!-filosofie in een notendop. Niet dat de toepassing ervan alle problemen meteen oplost, maar het kan het onderwijs wel aangenamer maken.

Voor de echte smulpaap is de vismarkt een paradijs. Verse vis in overvloed en in alle soorten en maten. Voor de verkopers van al die waar is de werkelijkheid vaak wat minder prozaïsch: de werkdagen zijn saai en lang; 's ochtends om vijf uur beginnen met het uitstallen van de vis in koude ijsblokken en aan het eind van de middag alles weer opruimen en schoonmaken. Dag in dag uit, week in week uit. 's Winters is het er koud en nat, 's zomers heet en de stank vaak niet te harden. Een sfeer die niet bepaald bijdraagt aan een opgewekt humeur en klantvriendelijk gedrag. Hell of a job?

Aanstekelijk

Enkele jaren geleden kregen ze er schoon genoeg van, de twaalf visverkopers van de vermaarde vismarkt Pike Place in Seattle. "Het moet anders kunnen", dachten ze eerst. Vervolgens voegden ze de daad bij het woord en veranderden hun werkhouding radicaal. Hun energieke uitstraling werkt nu zó aanstekelijk, dat veel mensen hun lunchpauze gebruiken om er niet alleen vis te kopen, maar ook om zich op te laden voor hun werk. De visverkopers zijn er in geslaagd een weinig opwekkende werkomgeving om te toveren tot een leuke, ook voor anderen inspirerende werkplek. De sleutel van het succes schuilt in het toepassen van vier eenvoudige principes. Play, make their day, be there en choose your attitude. De Vis!-filosofie is niet het resultaat van diepgravende analyses, jarenlange psychologische studies of marktonderzoeken, maar ontstond - zoals zo veel dingen in het leven - spontaan.

FISH!

Een van de medewerkers stond vlak achter haar te roepen. "Wie wil er vis kopen?" Weer een ander stond een jonge vrouw te plagen. Er vloog een krab vlak over haar hoofd. "Zes krabben op weg naar Montana", schreeuwde iemand. "Zes krabben op weg naar Montana", hoorde ze als antwoord van alle kanten. Een medewerker met een wollen muts stond te dansen achter de kassa. Maar de medewerker die bij haar stond, werd er helemaal niet door afgeleid. Hij stond rustig en vriendelijk te wachten op haar reactie. "Mijn hemel", dacht ze. "Ik geloof dat hij echt, oprecht geïnteresseerd is in mijn antwoord. Maar ik ga mijn problemen op het werk toch niet aan een volslagen vreemde man vertellen?"

(uit Vis!, TFC Trainingsmedia, Velp, ISBN 90-76050-71-6)

Een school is natuurlijk geen vismarkt. Maar toch zijn er overeenkomsten: een docent heeft ook 'klanten' (leerlingen, collega's, ouders) en niet alle werkdagen zijn altijd even inspirerend en uitdagend. Een belangrijk verschil met het werken op een vismarkt is echter dat jonge mensen voorbereiden op een volwaardige plek in de samenleving beslist geen hell of a job is; het docentschap is het mooiste vak dat bestaat. Dat betekent echter nog niet dat een docent niets kan leren van een visverkoper. Wat op de vismarkt in Seattle kan, kan ook op een school in Nederland. Iedere docent kan zijn

of haar werkplek interessanter en energiekeer maken. Hoe? Door elke dag bewust je houding te kiezen, op een speelse manier met leerlingen om te gaan, ze blij te maken en aandacht te geven. Het toepassen van deze principes maakt het werk niet anders, maar wel aantrekkelijker. Bij dit alles hoeft de oude vertrouwde automatische piloot niet te worden uitgeschakeld. Maar bedenk dan wel dat als je de enige eigenaar van je werkomgeving wilt zijn, je voortdurend je koers moeten moet blijven controleren en waar nodig bijstellen.

Ingrediënten

De Vis-filosofie kent vier ingrediënten.

Speel (Play). Het leven is te kort om somber te zijn. Energie uit je werk halen, heeft alles met spelen te maken. Spelen is menselijk, brengt plezier, bevordert de spontaniteit en creativiteit en past natuurlijk bij uitstek in een school. Gooien met dingen, zoals op de vismarkt, is op school geen *must*, zeker niet met leerlingen. Sterker nog: zodra je de vismarkt gaat imiteren, werkt het niet. Je moet je vrij voelen om het op je eigen manier te doen. Dat vraagt vertrouwen in jezelf en in anderen. Zo tover je een glimlach op je eigen en andermans gezicht.

Maak ze blij (Make their day). Iemand blij maken, zijn dag goed maken, zit 'm in kleine dingen. Noem die onopvallende leerling bij zijn naam, zeg iets aardigs tegen een leerling die niet zo lekker in z'n vel zit. Laat zien dat je je betrokken voelt. Focus je op die ene persoon, observeer en bepaal welke aandacht in welke vorm voor hem of haar op dat moment belangrijk is. De mogelijkheden daartoe zijn er altijd en op ieder moment. En je geeft er net iets meer mee, dan men van je verwacht.

Geef aandacht (Be there). Iedere docent kent het wel: terwijl de leerlingen binnenkomen, ben jij in gedachten al druk bezig met al die dingen die de rest van de dag nog op je liggen te wachten. Terwijl je nog snel even op je horloge kijkt en je agenda checkt, hoor je alles om je heen en vind je zelfs dat je op alle vragen een redelijk adequaat antwoord geeft. Ondertussen vergeet je één belangrijk iets: je uitstraling. Je houding zegt op dat moment: 'nu even niet!' Natuurlijk kan niet iedereen je beste vriend zijn, maar geef hem wel dat gevoel: geef hem aandacht en wees aanwezig. Je voorkomt ermee dat belangrijke kansen door je vingers glippen.

Kies je houding (Choose your attitude). Je bent zelf verantwoordelijk voor de houding die je kiest. Kijk naar leerlingen: op het ene moment zijn ze verbolgen en even later weer helemaal bijgetrokken. Laat je de dingen aan je knagen totdat ze al je vreugde hebben ontnomen of maak je het beste van elk moment? Ach, zo erg is het nu allemaal ook weer niet! Met de houding die je kiest, beïnvloed je je omgeving. Door de juiste houding te kiezen, bepaal je dus ook wat je van je omgeving terugkrijgt.

Manier van leven

De Vis!-filosofie brengt een oude wijsheid tot leven: pluk de dag. Ze herinnert ons aan iets dat we vaak vergeten, omdat we het te druk hebben, en dan vooral met onszelf. Daarnaast reikt de Vis!-filosofie een set van eenvoudige levensprincipes aan die iedere docent in zijn dagelijkse lespraktijk kan toepassen. Daarmee is niet gezegd dat dit een toolbox is voor goed onderwijs, of een instrument om problemen op te lossen, of een garantie tegen stress of weerstand, of een magische pil voor zonnige dagen. Het kan er echter wel een bijdrage aan leveren.

Een mentaliteitsverandering begint met denken en vervolgens praten, maar is uiteindelijk vooral een kwestie van doen. De verkopers op de vismarkt van Seattle

weten dat als geen ander. Zij hebben ervaren dat je met het toepassen van een aantal principes je manier van werken kunt beïnvloeden en verbeteren. Waarom zou hetzelfde ook niet op uw school kunnen? Bedenk daarbij wel dat Vis! vraagt om actie en samenwerking: je hebt je collega's erbij nodig. En wie weet wordt jullie school wel net zo beroemd als Pike Place. Maar ook zonder dat zullen je collega's en leerlingen wel varen bij Vis-aanpak.

Wie meer wil weten over de VIS!-filosofie: www.fishphilosophy.com. Wie de VIS!-filosofie op school wil ervaren: Fritz Spliethoff, f.spliethoff@kpcgroep.nl.